

ŠKOLE ZA 21. VIJEK PRIMJERI DOBRE PRAKSE

IME NASTAVNIKA/CE:

Azra Ušanović

Škola: Osnovna škola „Kreka“

Mjesto: Tuzla

Razred: IX (deveti)

NAZIV PRAKSE:

Branislav Nušić "Ožalošćena porodica"

PREDMETNO PODRUČJE:

Jezičko područje, Bosanski, hrvatski i srpski jezik i književnost

PREDMET IZUČAVANJA:

Čitanje, Informativni tekst

TRAJANJE AKTIVNOSTI:

45 minuta

POTREBNI MATERIJALI:

- Tekst iz udžbenika: Branislav Nušić "Ožalošćena porodica";
Udžbenik: Azra Verlašević i Vesna Alić "Čitanka za deveti razred devetogodišnje osnovne škole";
Vrijeme Zenica / NAM Tuzla, 2012
- plakat, nastavni listići sa ispisanim riječima, stikeri za svakog učenika po 1.

FOKUS PRAKSE:

- Stvaranje okruženja za kritičko mišljenje
- Pitanja višeg reda
- Dokazi i argumentacija
- Sagledavanje drugih perspektiva
- Analiza uzroka i posljedica
- Rješavanje problema
- Korištenje micro:bit-a

SVRHA:

Da učenici čitaju informativni tekst u cilju utvrđivanja navoda teksta, donošenja logičkih zaključaka i citiraju konkretne tekstualne dokaze argumentujući zaključke donesene na temelju teksta.

ISHODI:

Učenici:

- Donose zaključke na temelju teksta i dokazuju ih citatima.
- Samostalno kreiraju pitanja višeg reda.

ŠTA JE PRETHODILO AKTIVNOSTIMA

Da bi se ovaj čas izveo, prethodno 3 časa raditi sa učenicima prakticanje tehnika kritičkog razmišljanja i rješavanja problema.

- 1 čas za "Činjenice i mišljenje"
- 1 čas za "Pitanja višeg reda"
- 1 čas za "Tvrđnja, dokaz i rezonovanje" i "Razmatranje druge perspektive" kroz nastavu.

Svakom času pristupiti veoma pažljivo u odabiru adekvatnih aktivnosti.

Učenici će postepeno samostalno pripremati interpretacijska pitanja u smislu razumijevanja ključnih ideja uz korištenje teksta. Osmišljavanjem pitanja i davanjem odgovora u grupama, učenici su ujedno u situaciji da čuju odgovore drugih grupa i upoređuju druge perspektive (stavova i mišljenja) sa svojim.

OPIS PRAKSE:	(Detaljan opis toka aktivnosti sa koracima i zadacima)
<p>UVOD U UČENJE / EVOKACIJA</p> <p>Aktivnost br.1. Bura mozga (4 min)</p> <p>Aktivnost br.2. Najava nastavne jedinice (1 min)</p>	<p>Da bi pobudili interesovanje učenika i nadogradili njihovo prethodno znanje sa sadržajem ovog časa koristite tehniku <i>Bura mozga</i>.</p> <p>Na tabli napišite riječ LICEMJERSTVO.</p> <p>Zamolite učenike da na stikerima, koji se nalaze ispred svakog učenika, napišu objašnjenje riječi.</p> <p>Nakon toga, analizirati učeničke stavove i komentarisati na nivou razreda. A, nakon komentara i učeničkog tumačenja, raspravu zaokružiti objašnjenjem značenja riječi licemjer iz rječnika (prilog 1.)</p> <p>Najavite nastavnu jedinicu, svrhu i ishode učenja.</p>
<p>KROZ UČENJE / RAZUMJEVANJE</p> <p>Aktivnost br.3. Čitanje teksta (3 min)</p>	<p>Nakon objašnjenja svrhe i ishoda nastavne jedinice učenicima ponuditi slajd sa podacima o piscu (prilog 2. podaci o piscu)</p> <p>Učenici čitaju tekst po ulogama (prilog 3. Odlomak komedije)</p>
<p>Aktivnost br.4. Izrada Venovog dijagrama u paru (10 min)</p>	<p>Podijelite učenike u parove. Dajte upute učenicima. Svaki par će raditi zajedno koristeći tehniku <i>Venov dijagram</i> kojim će predstaviti likove pozitivne s jedne strane, negativne s druge strane i ono što im je zajedničko u sredini. Nakon toga će uporediti stavove u paru, a nakon toga sa cijelim razredom. Kada radite sa cijelim razredom birate par parova ili po principu dobrovoljnosti par parova čita nekoliko radova.</p>
<p>Aktivnost br.5. Matrica pitanja u grupi (20 min)</p>	<p>Podijelite učenike u 4 grupe po 4 do 5 članova.</p> <p>Podsjetiti učenike na "<i>Kostinu tabelu pitanja</i>" koju su koristili na prethodnom času, a koju sve grupe imaju ispred sebe na stolu.</p> <p>Reči učenicima da će koristiti strategiju <i>Matrica pitanja (Q-Matrix)</i> koju sve grupe imaju ispred sebe na stolu, a nakon toga dati upute za rad.</p> <p>Uputa:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Svaka grupa treba da pripremi 3 pitanja različitog nivoa koristeći matricu pitanja. 2. Nakon toga, grupe će međusobno postavljati pitanja drugim grupama i odgovarati na njih (međusobno dijeljenje u cijelom razredu). <p>Na kraju analizirati pitanja po nivoima i odgovore učenika.</p>
<p>NAKON UČENJA / REFLEKSIJA</p> <p>Aktivnost br.6. Petominutni sastav (7 min)</p>	<p>Zadati učenicima da napišu petominutni sastav na temu „Kad bih bio/la u mogućnosti ljudima bih ...“ Poruka .</p> <p>Po završetku aktivnosti, nekoliko učenika dobrovoljaca čitaju svoje radove.</p> <p>Na kraju postavite pitanje o kome treba da razmisle kod kuće i da daju odgovor na slijedećem času, na kojem će voditi diskusiju o odgovorima drugih na pitanje (prilog 4. Izlazna kartica)</p> <p>Pitanje glasi:</p> <p style="text-align: center;">DA Licemjeri žive sretno NE</p>
<p>Formativna procjena časa:</p>	<p>Za formativnu procjenu koristiti: Buru mozga, Venov dijagram, Matricu pitanja, petominutni sastav.</p>

**PRIMJERI DJEČIJIH
RADOVA:**

Pitanja koja su
učenici osmislili na
času po grupama:

1. Grupa

1. Procijeni mogućnosti Agatona kao nasljednika (27)
2. Navedi razlog/e zašto pokojnik nije ostavio testament (32)
3. Kako predviđaš dalje razvijanje situacije (42)

2. Grupa

1. Koje bi rješenje problema moglo biti dobro za sve (24)
2. Kome će pripasti nasljedstvo (29)
3. Kako bi trebalo biti podijeljeno naslijeđe (40)

3. Grupa

1. Gdje se radnja održavala (8)
2. Zašto bi imanje trebalo biti podijeljeno (34)
3. Kako će završiti rasprava (41)

4. Grupa

1. Definiši temu odlomka (1)
2. Iznesi ideje, šta bi se moglo desiti da je pokojnik ostavio iz sebe oporuku (6)
3. Kako se može riješiti pitanje bez svađe (37)

Matrica pitanja uz korištenje "Kostine tabele pitanja na 3 nivoo"

MATRICA PITANJA	JE/SE sadašnjost	JE/SE BIO/LO prošlost	MOŽE mogućnost	BI TREBALO mišljenje	ĆE budućnost	BI MOGLO predviđanje/zamišljanje
ŠTA događaj	1	2	3	4	5	6
GDJE mjesto	7	8	9	10	11	12
KADA vrijeme	13	14	15	16	17	18
KOJI izbor	19	20	21	22	23	24
KO/KOGA/KOME osoba	25	26	27	28	29	30
ZAŠTO razlog	31	32	33	34	35	36
KAKO način/sredstvo	37	38	39	40	41	42

**SUGESTIJE ZA
DRUGE
NASTAVNIKE/CE:**

Aktivnost br.1.

U uvodnom dijelu koristiti pravilo - kombinovanje i poboljšavanje već iznijetih ideja za tehniku *Bura mozga*. Prema ovom pravilu kombinovati više različitih ideja učenika kako bi generalizacijom došli do nove ideje koju mogu dalje unaprjeđivati. U ovom procesu značajnu ulogu igraju asocijacije.

Tehnika pomaže da se stvori radna atmosfera koja podstiče učenike da slobodno iznose ideje pri čemu treba voditi računa da se ničija ideja ne smije kritizirati. Tehniku primjeniti s cijelim razredom. Učenci ideje prvo zapisuju svako za sebe a nakon toga analiziraju.

Aktivnost br.3.

Parove dijelite koristeći strategiju "Razmisli, spari i podijeli". Svrha ove strategije je rješavanje problema i diskusija – kroz proces obrade informacija, razviti komunikaciju i razvoj mišljenja. Koraci u primjeni ove strategije su slijedeći:

1. Dajete upute postavljajući problem (za koje postoji mnogo različitih odgovora). 30 sekundi.
2. Dajete učenicima vrijeme da razamisle o svom odgovoru. Svaki učenik sam razmatra problem. U ovoj lekciji to su pozitivni i negativni likovi. 2 minute.
3. Nakon datog vremena za razmišljanje, učenici podijeljeni u parove razgovaraju, razmjenjuju odgovore (ideje, pojašnjenja) i dalje razmatraju problem. Svaki učenik ima 30 sekundi da iznese svoje mišljenje i 3 minute za usaglašavanje razmišljanja.
4. Parovi se pridruže drugim parovima u cijelom razredu. Važno je da su učenici u mogućnosti da sa partnerima razmijene ideje. 5 do 10 minuta rada.

Svaki par koristeći tehniku *Venov dijagram* daje mišljenje o pozitivnim i negativnim likovima i ono što im je zajedničko na osnovu pročitanog teksta. Ova strategija uključuje svakog učenika u proces učenja.

Aktivnost br.4.

Strategiju *Matrica pitanja (Q-Matrix)* možete koristiti i uz *Bloomovu taksonomiju*.

MATRICA PITANJA	JE/SE sadašnjost	JE/SE BIO/LO prošlost	MOŽE mogućnost	BI TREBALO mišljenje	ĆE budućnost	BI MOGLO predviđanje/zamišljanje
ŠTA događaj	1	2	3	4	5	6
GDJE mjesto	7	8	9	10	11	12
KADA vrijeme	13	14	15	16	17	18
KOJI izbor	19	20	21	22	23	24
KO/KOGA/KOME osoba	25	26	27	28	29	30
ZAŠTO razlog	31	32	33	34	35	36
KAKO način/sredstvo	37	38	39	40	41	42

Matrica se dijeli u 4 kvadranta označena:

1. Žuta boja – Nivo 1 (kvadrant A) – Pitanja za činjenice
2. Ljubičasta boja – Nivo 2 (kvadrant B) – Pitanja za poređenje, objašnjenje, primjere
3. Zelena boja – Nivo 3 (kvadrant C) – Pitanja za predikciju i mogućnosti
4. Plava boja – Nivo 4 (kvadrant D) – Pitanja za spekulacije, vjerovatnoće i evaluaciju.

Aktivnost br.5.

Kako bi pomogli učenicima da rezimiraju i primjene naučeno koristiti na završetku časa refleksiju kroz *Petominutni sastav (individualno)*. Po završetku pisanja nekoliko učenika pročita svoje radove. Sve radove učenika prikupiti odmah po isteku tih pet minuta, i koriste da dobijete uvid u to kako su učenici usvojili temu, a služi i za planiranje narednog časa.

Formativna procjena časa:

Dobit će te informacije koliko dobro su ispunjeni ishodi učenja, potrebe učenika, u svrhu postavljanja ciljeva za naredne časove. Učenici će pokazati spremnost da samostalno preuzmu aktivnosti. Nastavnik/ca treba da insistira na razvoju pitanja višeg reda koristeći "*Kostinu tabelu pitanja višeg reda*" i da koristeći "*Matricu pitanja*" učenici samostalno postavljaju pitanja jedni drugima.

PRILOZI

Prilog 1.

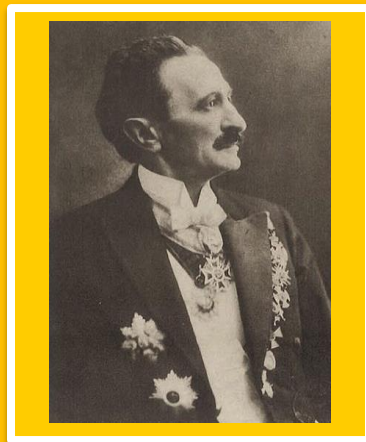
licemjerje – imenica, srednji rod

drugi oblici: licemjernost, licemjerstvo

Značenje riječi licemjerje:

dvoličnost, neiskrenost; pretvaranje, skrivanje pravog lica odnosno onoga što osoba zaista misli

Prilog 2.

Alkibijad Nuša, poznatiji kao Branislav Nušić, je bio srpski komediograf i pisac romana, drama. Njegov se bogati književni opus može podijeliti u tri faze: od 1885. do 1903., zatim od 1903. do 1918. i na kraju od 1908. do smrti 1938. godine.

U prvoj su mu fazi značajna djela komedije "Narodni poslanik", "Protekcija", "Običan čovjek", zatim drame "Tako je moralo biti" i "Pučina", humoristična proza "Opštinsko dete" i "Deset priča" te pripovijetke iz Prvoga svjetskoga rata "Pripovetke jednog kaplara iz srpsko-bugarskog rata".

U drugoj se fazi Nušić manje bavio komediografskim radom, a više humorističnom publicistikom. Za vrijeme Prvoga svjetskoga rata napisao je knjigu o povlačenju srpske vojske i izbjeglica "Devetstopetnaesta".

U trećoj se fazi vraća komedijama koje dominiraju tom fazom. Napisao je i na scenu postavio nekoliko značajnih komedija: "Gospođa ministarka", "Beograd nekad i sad", "Ožalošćena porodica", "Dr. Pokojnik", a nedovršenom je ostavio komediju "Vlast".

Prije no što se vratio pisanju komedija napisao je svoje najbolje prozno djelo, "Autobiografiju" (1924.). Treći se period, kao i književna djela koja toj fazi pripadaju, od prethodnih razlikuje kao što se razlikuju i društvene, političke i kulturne prilike toga doba u Srbiji.

Nušića se često proziva kroničarem toga vremena jer na satiričan i humorističan način progovara o društvenim problemima.

Prilog 3.

Odlomak (izvor udžbenik Čitanka)

Udžbenik za deveti razred devetogodišnje osnovne škole , autorice Azra Verlašević i Vesna Alić, Izdavač VrijemeZenica/ NAM Tuzla, 2012.

Ožalošćena porodica

(odlomak)

(Ožalošćena porodica je komedija o grupi „ožalošćenih „ ljudi na čeli sa Agatonom koji se predstavlja za njihovog „vođu“. Komedija započinje vraćanjem „pogružene“ i „ožalošćene“ porodice pokojnoga Mate Todorovića s groblja „ gdje je održan sedmodnevni parastos pokojniku“.)

PRVI ČIN

LICA:

Agaton Arsić: sreski načelnik u penziji;

Tanasije Dimitrijević: trgovac

Proka Purić: opštinski činovnik;

Trifun Spasić: nezaposleni građanin

Mića Stanimirović

Dr. Petrović: advokat

Simka: Agatonova žena

Vida: Tanasijeva žena

Gina: Prokina žena

Sarka: udovica

Tetka

Danica

(...)

Tanasije: Bio je dobar i čestit čovek, to mu se mora priznati, ali je nekako izbegavao familiju. Bar dok je bolovao, da pozva koga od nas, pa da reče reč-dve.

Agaton: Bio sam baš pred smrt da ga obiđem. Seo ja tako na stolicu, a on, kad me vide, čisto se oveseli: "Gde si, zaboga, Agatone, ja nikog bližeg od tebe nemam!"

Trifun (nakašljuje se) : Ovaj... neće, kanda, biti da si mu ti, Agatone, baš tako blizak.

Mića: Da, to sam i ja hteo primetiti.

Agaton: Pa ne kažem ja da smo baš rođena braća, ali tek, rod smo. I mogao je, vidiš, tom prilikom da mi kaže: Agatone, brate, ja imam dosta njih u familiji, ali svi su nekako...nekako, onako...Ti si jedini, brate Agatone, onako... eto, bio si toliko godina sreski načelnik, upravljao si narodom, pa ćeš umeti upravljati i mojim imanjem.

Trifun (kao izraz opšteg negodovanja koje se javilo u pokretu i razmeni pogleda) : Mogao je i tako da ti kaže, zašto da nije mogao. Samo znaš, brate Agatone, pokojnik je bio pismen čovek i čitao je novine, pa je mogao misliti u sebi: Ovaj Agaton jeste bio sreski načelnik, ali gde god je bio, ostavljao je za sobom smrdljiv trag.

Agaton(plane): To nije istina! Tako su pisale opozicione novine, a ne možeš ti tražiti od opozicionih novina da pišu kako sam ostavio mirišljivi trag za sobom.

Tanasije: Ama i bez toga, drugo je to, Agatone, upravljati narodom, a drugo upravljati imanjem .

Agaton: Nije drugo, Tanasije, nije to drugo. I za jedno i za drugo, treba imati iskustva i ruku. A deder, kaži mi ga ovde , među vama, ko bi bio za taj posao? 'Ajde, reci,je l'ovaj Tanasije?Pa on da je valjao, valjao bi najpre sebi, a ne bi pao pod stečaj.

Tanasije (buni se): Pa šta ako sam pao?! Danas malo veći i jači padaju pod stečaj, pa zašto ne bih ja?

Vida: I ako je pao, prijatelj-Agatone, tebi nije ništa zajeo.

Agaton: Ama ne kažem ja ništa protiv toga, ali da si pao pod stečaj, pa onda kupio automobil, ja bih ti skinuo kapu. Ali ti nekako ne umeš, spetljao si se. Eto, pronašli ti i neko lažno vođenje knjiga.

Tanasije: Ako su i pronašli, nisam ja vodio knjige nego knjigovođa.

Agaton: Pa knjigovođa, dabome! Ali nije o tome reč, ja sam to onako, uzgred kazao, a možemo i da preskočimo tebe, pa da se upitamo na primer: bi li ovaj Proka bio kadar da upravlja imanjem?

Proka(buni se): Zašto, ko bajagi?

Gina: Ako možeš ti, prijatelj-Agatone, može i on.

Agaton: Ama može, ne kažem da ne može, samo pogledaj kakav je. Eto, pogledaj ga, molim te! Trideset godina se sušio u opštinskoj arhivi, izgleda kao izgladnela stenica kad izmili iz stare fascikule.

Gina: I ju!

Agaton: A da upravljaš imanjem, treba da imaš glasinu, da se izdereš; treba da imaš pesnicu, da udariš njome po stolu i advokatu i krajdžiji i majstoru koji opravla imanje.

Gina: Oprosti, prijatelj-Agatone, ali ja mislim, nismo došli ovde da se vređamo, već da se iskupimo oko uspomene pokojnikove, da ga ožalimo kao što priliči jednoj familiji ... (zaplačese)

Sarka: Pobogu, prija-Gino, ti opet plačeš?

Proka: Pa pustite ženu neka plače; rod joj je pokojnik pa je boli.

Sarka: Pa ima nas valjda još roda?

Trifun: A ima žena možda i meko srce.

Proka: Pa ima, dabome!

Sarka: Ako je po tome, Trifune, ja baš imam meko srce; ceo svet zna da imam meko srce, pa eto ja ne plačem.

Agaton: Molim te, prija-Gino, da ne smatraš ti to kao uvredu što sam ja kazao za Proku. To je onako, samo primera radi. Al' ako ti to primaš srcu, evo ne moramo ni govoriti o Proki. Možemo za primer uzeti Trifuna.

Trifun: 'Ajd baš da čujemo!

Agaton: 'Ajde izvol'te dati njemu da upravlja imanjem! 'Ajde, dajte njemu...

Trifun: Ne znam kao zašto ne?

Agaton: Nemoj da te vređa, ali ovako u familiji možemo valjda biti iskreni. Zato, brate, ti ne bi mogao da upravljaš imanjem što ne ispuštaš karte iz ruke, pa ti nisu slobodne ruke da možeš da upravljaš imanjem.

Trifun: Nijednu tvoju paru nisan prokockao, Agatone.

Agaton: Nisi, nisi, to je istina. Ne mislim ja da bi ti prokockao nijednu paru iz pokojnikove imovine. Ne bi, ali, znaš kako je : primiš kiriju, metneš u džep, sedneš sa društvom, podele ti karte i tebi padne kec. E 'ajd sad, ako možeš, da ne štrpneš kiriju.

Trifun: A, to nikad!

Agaton: Ama ne kažem ja da bi ti to uradio od tvoje volje, ali znaš već kako je ; kad imaš keca u rukama, šteta je propustiti priliku. A neka i ne bude , neka ne dobiješ keca, neka i ne uzmeš karte u ruke, pa opet, brate, priznaćeš i sam, što ne biva ne biva.

Trifun: Ne znam, zašto?

Agaton: E, pa zato, brate, što ti čak nemaš ni zanimanja. Otkad te znam ti si samo „ovdašnji“. Trifun Spasić, ovdašnji. Nikad nisi imao nikakvo zanimanje.

Trifun: Ne znam i što će mi?

Agaton: Pa i ne treba ti, dabome! Zanimanje, to je samo jedan teret za čoveka. E, ali , brate rođeni, kad nemaš zanimanje, ne možeš biti staralac. Ne možeš, dabome! E onda, kad i tebe izbrišemo, 'ajde, reci , ko nam ostaje?

Mića: Kako ko, a ja? Kao da ja ne postojim?

Agaton: Postojiš, ne kažem da ne postojiš, ali postojiš nekako u vazduhu.

Mića: Kako u vazduhu? Kako vi to mislite?

Agaton: Onako znaš, ne mogu da ti uhvatim nikad kraj...

Mića: Ne vidim šta imate vi meni da hvatate kraj.

Agaton: I ostavi to, al' tebi se nekako ne drže nasledstva. Eto, nasledio si od oca lepu paru pa nekako isklizilo ti sve, sve ti se isklizilo.

Mića: Ja sam se od toga nasledstva školovao.

Agaton: Jesi, to ti priznajem, samo skupo je to tvoje školovanje, i što je glavno, ne vidim, znaš, šta imaš od toga školovanja. Nemaš službe, nemaš zanata, nemaš nikakve koristi.

Mića: Nemam, ne kažem da imam, ali, najzad, čovek se i ne školuje zato da od toga ima kakve koristi, već da bude školovan čovek.

Agaton: E vidiš, zato baš što si školovan, ne možeš da upravljaš imanjem. Drugo je škola, a drugo imanje. U školi možeš naučiti kako se pravi hemija, ali ne možeš naučiti kako se naplaćuje kirija kod kirajdzija, na primer, prekonoć pobegne i iznese stvari.

Trifun: Pa to, ovaj ne valja, onaj ne valja; ovaj ovo, onaj ono; drugim rečim, kad se dobro pomešaju karte, izlazi da je samo Agaton sposoban da upravlja imanjem.

Agaton: Pa i jesam ,Trifune! Znaš li ti šta to znači srez od 52.374 stanovnika? – 52.374 stanovnika, a ja samo viknem: „Mir-no“! a svih 52.374 stanovnika stanu u front, gledaju me pravo u oči i samo trepću. Trepću, nego! Eto, to znači upravljati, moj Trifune!

Trifun: Jest, kad bi kirajdzije htele da stanu u front.

Agaton: More, ću da ih uvrstim ja, ne brini ti to!

Branislav Nušić

Prilog 4.
Izlazna kartica

LICEMJERI ŽIVE SRETNNO?

DA

NE